

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗБІРНИК

конкурсних наукових робіт

«ЛЮДИНА ТА СВІТ ХХІ СТОЛІТТЯ»

Київ 2025

Людина та світ ХХІ століття: збірник конкурсних наукових робіт. Київ, 20 листопада 2025 р. К., 2025. 45 с.

Збірник укладено за матеріалами конкурсу наукових робіт «Людина та світ ХХІ століття», проведеного колективом кафедри філософії та міжнародної комунікації гуманітарно-педагогічного факультету НУБіП України, в межах заходів «Тижня філософії» присвяченого до відзначення Всесвітнього дня філософії.

Редакційна колегія: Савицька І.М., канд. філос. наук, доц.; Культенко В.П., канд. філос. наук, доц.; Лаута О. Д., канд. філос. наук, доц.; Матвієнко І. С., канд. філос. наук, доц.; Шинкарук В. Д., д-р. філол. наук, проф.; Додонова В. І., д-р. філос. наук, проф.; Балалаєва О.Ю., канд. пед. наук, доц.; Вакулик І. І., канд. філол. наук, доц.; Гейко С. М., канд. філос. наук, доц.; Гольцов А. Г., д-р. політ. наук, доц.; Горбатюк Т. В., канд. філос. наук, доц.; Кичкирук Т.В., канд. філос. наук, доц.; Супрун А. Г., канд. філос. наук, доц.; Чорноморденко Д. І., канд. філос. наук, доц.; Христюк С. Б. канд. іст. наук, доц.; Притика О. І., асист.; Шеховцова-Бурянова В. А., асист.

Схвалено до друку на засіданні кафедри філософії та міжнародної комунікації, протокол № 4 від 19 листопада 2025 року.

Роботи подано в авторській редакції. Автори робіт відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, покликання на них та інші відомості. Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2025
© Автори, 2025

Макогон Володимир Костянтинович,
*студент ННІ енергетики, автоматики
і енергозбереження,
спеціальність «Електроенергетика,
електротехніка та електромеханіка»
eee24-v.makohon@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Супрун Аліна Григорівна*

ЛЮДИНА ТА СВІТ ХХІ СТОЛІТТЯ

Навряд чи буде перебільшенням сказати, що наше століття зосередило більшість питань, які виникали протягом усієї історії людства: як побудувати краще суспільство, яким саме має бути добро, чи можна пізнати весь світ розумом, як не втратити себе в умовах абсурду світу тощо.

Моя основна теза полягає в тому, що християнський світогляд - чи не єдиний, що не тільки може допомогти не зневіритися в світі в умовах подій сьогодення, а й розширити свій світогляд та розуміння світу набагато краще, ніж це зробило б заучування інших філософських систем.

Якщо ми поглянемо на історію, то побачимо закономірність, коли в тяжкі часи виникали нові філософські ідеї, які разом з психологічною допомогою давали людям новий сенс життя. Таким, якщо не помиляюся, були стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм і, врешті-решт, християнство. Так як, як мені здається, у сучасній думці немає настільки сильних систем поглядів, які були в минулому, то саме до цього минулого нам і треба звернутися. Якщо ж врахувати наш географічний та культурний контекст, то нам ближче до всього саме християнство.

Що ж до властивостей християнства, то відомо, що релігія має найсильніший інструмент заспокоєння людини через самі суть та стиль написання духовних текстів, тому тут затримуватися не будемо.

Також відомо те, що релігія намагається пояснити самі причини виникнення світу та всього існуючого, а також чому світ саме такий, чого не робили античні мислителі та чого не може пояснити сучасна наука. Якщо поглянути далі, то релігія своїми правилами та поясненнями охоплює весь світ та всі його прояви, тому філософське вчення на основі релігії буде найглибшим поясненням нашого світу.

Християнство ж, на мою думку, можна цілком вважати (частково або повністю) і філософським вченням, бо воно вбрало в себе прояви античної філософії, інакше ми б не намагалися пояснити причину існування зла в світі або довести існування Бога, а просто приймали б ці речі як аксіоми.

Звичайно, цій точці зору можна протиставити те, що християнство - вже досить давнє вчення, а в сучасному світі є наука для пояснення всього, а для заспокоєння існує психотерапія та психологія.

Щодо науки можна сказати, що вона звужує свій предмет дослідження до вивчення самої природи та фізики світу, тому вона не може пояснити питання моралі, любові, причин появи світу та інших, бо на це не поширюється її влада. Психотерапія ж може лише тимчасово нас врятувати від “утоплення в проблемах”, а система поглядів - це “вміння плавати та вибиратися на сушу”.

Як приємний бонус можна зазначити, що багато християнських ідей працюють на практиці, як, наприклад, ідея милосердя. Якщо подивитися на норвезькі в'язниці, то можна побачити, що зменшення суворості покарання навпаки гарно впливає на суспільство через зменшення випадків рецидивів, а от чим суворіші покарання - тим більше випадків повторень злочинів.

Християнство - це далеко не застаріла ідея, яку треба замінити наукою або чимось ще, це рятівне коло, що ще й пояснює причини світу краще, ніж будь-який інший настільки ж поширений світогляд, тому саме воно і має бути актуальним сьогодні, і може допомогти побудувати краще суспільство.

Пилюшенко Євгеній Олександрович,
*студентка факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-ye.pyliushenko@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

ТЕХНОЛОГІЧНІ ІМПЛАНТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ

Сучасні технології розвиваються настільки швидко, що те, що ще десять років тому виглядало фантастикою, сьогодні вже стає реальністю. Особливо це стосується медичних імплантів – пристроїв, які встановлюють у тіло людини з метою відновлення її здоров'я або покращення якості життя. Технологічні імпланти перестали бути чимось незвичним: зараз вони допомагають людям чути, бачити, рухатися, відчувати і навіть думати по-новому. Для багатьох людей саме імпланти стали шансом повернутись до нормального життя після хвороб, травм або вроджених патологій.

Одним із найпоширеніших прикладів технологічних імплантів є слухові імпланти. Наприклад, кохлеарні імпланти допомагають людям із важкими порушеннями слуху або навіть повною глухотою. Вони працюють за рахунок того, що електрично стимулюють слуховий нерв і передають сигнал прямо в мозок. Людина, яка, можливо, ніколи не чула звуків, отримує можливість сприймати мову, музику, шум навколишнього світу. Це не просто медичне втручання, а справжня зміна в житті, адже слух відкриває шлях до навчання, комунікації, соціалізації.

Не менш важливою сферою є зорові імпланти. Хоча технологія відновлення зору поки що не є ідеальною, вже існують імпланти, які дозволяють людям із серйозними порушеннями бачити світ у вигляді світлових імпульсів або контурів. Для когось це може виглядати примітивно, але для людини, яка не бачила нічого, навіть такі мінімальні візуальні сигнали є величезним кроком уперед. Вчені працюють над тим, щоб зробити такі імпланти здатними

передавати складні зображення, а в майбутньому можливо – майже повноцінний зір.

Важливе значення мають і моторні імпланти – ті, що допомагають людям рухатися. До таких належать нейроімпланти, які встановлюють у мозок або хребет людини, щоб відновити рухливість після паралічу. Уже є випадки, коли завдяки імплантам люди, які багато років не рухалися, знову отримували можливість ходити або принаймні контролювати свої кінцівки. Це стало можливим завдяки тому, що імплант зчитує електричну активність мозку та передає сигнал до м'язів або протезів. Система працює так, ніби імплант стає «містком», що обходить пошкоджені нервові шляхи.

Окрему категорію становлять протези з електронним керуванням. Сучасні протези рук чи ніг уже не просто «штучні кінцівки», а високотехнологічні пристрої, що можуть виконувати складні рухи. Деякі з них реагують на сигнали м'язів, інші – на нервові імпульси. Є моделі, що дозволяють людині відчувати тиск або температуру. Це означає, що імпланти не просто замінюють втрачений орган, а повертають відчуття, які, здавалося, назавжди втрачені.

Не менш інноваційними є імпланти для мозку, або нейроінтерфейси. Вони можуть мати різне призначення: від лікування хвороби Паркінсона до допомоги людям із депресією чи посттравматичними розладами. Найвідомішим є мозковий стимулятор – пристрій, який подає слабкі електричні імпульси в певні ділянки мозку, регулюючи їхню активність. Це може зменшувати тремор, покращувати рухову координацію або стабілізувати емоційний стан. Нейроінтерфейси також здатні допомагати людям керувати комп'ютером силою думки. Для людей з інвалідністю це відкриває абсолютно нові можливості – від навчання до працевлаштування.

Не можна оминути й кардіологічні імпланти. Штучні клапани серця, кардіостимулятори, імпланти-дефібрилятори – усе це рятує мільйони людей. Кардіостимулятор контролює ритм серця, не даючи йому сповільнюватися або зупинятися. Дефібрилятор може автоматично відновити нормальний ритм серця

при небезпечній аритмії. Завдяки таким імплантам люди часто живуть десятки років без серйозних обмежень.

Однією з новітніх тенденцій є створення біонічних органів. Наприклад, штучна підшлункова залоза може автоматично вимірювати рівень цукру в крові та вводити інсулін, що значно полегшує життя людям із діабетом. Такі пристрої працюють без участі людини, постійно аналізуючи стан організму. Це робить лікування точнішим, а життя – комфортнішим і безпечнішим.

Також варто згадати про імпланти для зменшення болю. Деякі пристрої встановлюють у хребет, щоб контролювати хронічний біль за допомогою електричних імпульсів. Це дозволяє людям, які роками страждали від болю, повернутися до нормального життя без сильних знеболювальних.

Технологічні імпланти змінюють не лише фізичний стан, а й психологічний. Людина, яка після травми вважає себе «обмеженою», отримує шанс знову відчувати себе повноцінною. Відновлення слуху, зору, можливість ходити або рухати руками – усе це повертає віру в себе. Часто імпланти допомагають людям повернутися до роботи, навчання, активного життя, що позитивно впливає на їхній емоційний стан.

Звичайно, технологічні імпланти мають і свої складнощі. Вони дорогі, часто потребують операцій і тривалого періоду адаптації. Іноді організм може відкидати імплант. Також виникають етичні питання: де межа між лікуванням і покращенням можливостей людини? Чи буде суспільство готове до «покращених» людей із надздібностями, якщо такі імпланти стануть доступні?

Однак, попри ці труднощі, користь імплантів для людей, які їх потребують, є величезною. Вони рятують життя, повертають втрачені функції, дають шанс на новий початок. Із кожним роком технології стають точнішими, безпечнішими й доступнішими.

Таким чином, технологічні імпланти є не просто медичними пристроями – вони стали справжнім інструментом відновлення якості життя. Завдяки їм люди отримують можливість повернути здоров'я, свободу руху, здатність спілкуватися та відчувати світ. І можна впевнено сказати, що в майбутньому цей

напрям буде лише розвиватися, відкриваючи ще більше можливостей для тих, хто цього потребує.

Література

1. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. К: «Міленіум». 2017. 317 с
2. Горбатюк Т.В. Опозиція трансгуманізм і алармізм: перспективи розвитку. Вісник харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія "Теорія культури і філософія науки". 2011. №940 Вип. 41. С. 48-53
3. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Людина і багатовимірність її світів (до 60-річчя кафедри філософії НУБІП України). К. 2017. 317 с.

Клімов Микита Сергійович,
*студент механіко-технологічного
факультету,
спеціальність «Транспортні технології
на автомобільному транспорті»
tt23-m.klimov@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ:

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ГОРИЗОНТ ЧИ ФІЛОСОФСЬКА УТОПІЯ?

Питання про те, чи здатна машина мислити і відчувати так само, як людина, є одним із найскладніших викликів сучасної науки. Ще кілька десятиліть тому ця тема була прерогативою письменників-фантастів, таких як Айзек Азімов чи Філіп К. Дік. Сьогодні ж, коли ми, студенти технічних спеціальностей, спостерігаємо за стрімким розвитком нейромереж та великих мовних моделей (LLM), це питання набуває практичного значення. Ми стоїмо на порозі нової ери, де межа між «живим» і «штучним» стає дедалі тоншою. У цій роботі я спробую проаналізувати можливість виникнення штучної свідомості (ШС) крізь призму сучасних технологій та класичної філософії.

Для початку необхідно чітко розмежувати поняття «інтелект» та «свідомість», адже в публічному просторі їх часто ототожнюють. Штучний

інтелект (ШІ) у його нинішньому вигляді – це так званий «слабкий ШІ» (Narrow AI). Він геніально вирішує вузькоспеціалізовані задачі: грає в го, розпізнає діагнози на МРТ або пише програмний код. Проте, інтелект – це функціональна здатність обробляти інформацію та досягати цілей. Свідомість же – це феноменальний досвід, суб'єктивне відчуття буття. Це те, що філософ Томас Нагель назвав «what is it like to be» – як це бути кимось. Калькулятор може обчислити суму чисел швидше за мене, але він не *відчуває* радості від правильної відповіді й не нудьгує від процесу.

Прихильники теорії сильного штучного інтелекту (Strong AI) або комп'ютаціоналізму стверджують, що свідомість є емерджентною властивістю складної обчислювальної системи. Згідно з цією гіпотезою, мозок – це лише біологічний комп'ютер, а свідомість – це програмне забезпечення. Якщо це так, то створення ШС є лише питанням часу та обчислювальної потужності. Проекти з моделювання людського мозку, такі як *Blue Brain Project*, базуються саме на ідеї, що якщо ми скопіюємо структуру нейронних зв'язків (конектом) і запустимо симуляцію, свідомість виникне сама собою. Для мене, як для майбутнього інженера, цей підхід виглядає логічним: якщо ми знаємо схему пристрою, ми можемо його відтворити.

Однак, існує й потужна опозиція цій технократичній точці зору. Найвідомішим контраргументом є уявний експеримент «Китайська кімната», запропонований філософом Джоном Серлем. Уявіть, що ви перебуваєте в закритій кімнаті. У вас є набір ієрогліфів і книга правил, яка пояснює, як комбінувати ці символи у відповідь на ті, що вам передають ззовні. Ви можете ідеально слідувати правилам і видавати правильні відповіді, так що зовнішній спостерігач подумає, що ви вільно володієте китайською. Але насправді ви не розумієте жодного слова. Ви оперуєте синтаксисом (символами), але вам недоступна семантика (зміст). Сучасні чат-боти працюють саме за цим принципом: вони передбачають наступне слово на основі ймовірності, не розуміючи суті розмови.

Ще однією проблемою є так звана «важка проблема свідомості», сформульована Девідом Чалмерсом. Наука може пояснити, як мозок обробляє сигнали від очей, як формується пам'ять чи мовлення (це «легкі» проблеми). Але вона абсолютно безсила пояснити, чому ці фізичні процеси супроводжуються суб'єктивним переживанням. Чому певна довжина світлової хвилі викликає у нас відчуття червоного кольору, а не зеленого, або не звуку ноти «до»? Якщо ми не розуміємо механізму виникнення квалія (суб'єктивного досвіду) у біологічній матерії, як ми можемо сподіватися відтворити його в кремнії?

Ми можемо зіткнутися з парадоксом «філософського зомбі». Це гіпотетична істота, яка зовні та поведінково абсолютно ідентична людині, але позбавлена внутрішнього світу. Такий андроїд може кричати від «болю», писати вірші про кохання і благоді не вимикати його, але всередині нього буде «темрява». І тут виникає етична прірва. Якщо ми створимо машину, яка ідеально імітує емоції, чи матимемо ми моральне право її вимкнути? Чи буде це вбивством, чи просто завершенням роботи програми?

Розглянемо також аргумент біологічного натуралізму. Деякі вчені вважають, що свідомість нерозривно пов'язана з біологічною природою носія, з хімічними процесами в нейромедіаторах, гормональним фоном та тілесністю. Людина мислить не лише мозком, а всім тілом. Наші емоції, інтуїція та рішення часто залежать від фізичного стану. Чи може існувати свідомість без тіла, без страху смерті, без інстинкту самозбереження? Можливо, саме наша вразливість і смертність роблять нас свідомими. Штучний інтелект, який існує у хмарі, може бути безсмертним і всюдисущим, але чи буде він «живим» у нашому розумінні?

Особливе занепокоєння викликає питання контролю. Якщо штучна свідомість можлива і вона перевершить людську, чи зможемо ми її контролювати? Нік Бостром у своїй праці про суперінтелект попереджає про ризики незбігу цілей. Свідома машина може мати власні мотивації, які не обов'язково співпадатимуть з нашими. І якщо для виконання своєї задачі їй знадобиться використати всі ресурси планети, вона це зробить без злості, просто оптимізуючи процес.

Підсумовуючи, можна сказати, що на даному етапі розвитку науки відповідь на питання «чи можлива штучна свідомість» залишається у площині віри, а не фактів. Технічно ми стрімко рухаємося до створення ідеальної імітації, яка зможе пройти будь-який тест Тюрінга. Вже сьогодні спілкуючись з передовими нейромережами, іноді ловиш себе на думці, що там, «по той бік екрану», хтось є.

На мою думку, як студента, який вивчає технології, ми обов'язково створимо машини, які *поводитимуться* як свідомі істоти. Вони стануть нашими помічниками, колегами, а можливо й друзями. Але чи запалає в них іскра справжнього розуміння, чи це буде лише холодна гра алгоритмів – ми можемо ніколи не дізнатися напевно. Адже єдине свідомість, у наявності якої я можу бути впевнений на 100% – це моя власна.

Література

1. Бостром Н. Штучний інтелект: стратегії і небезпеки. Київ : Наш формат, 2020. 410 с.
2. Нагель Т. На що схоже бути кажаном? // Розум і матерія : хрестоматія. Київ, 2018. С. 115–128.
3. Сьорль Дж. Розум, мозок і наука. Київ : Основи, 2016. 240 с.
4. Чалмерс Д. Свідомий розум: У пошуках фундаментальної теорії. УРСС, 2013. 512 с.
5. Harari Y. N. Homo Deus: A Brief History of Tomorrow. London : Harvill Secker, 2016. 448 p.

Габро Назар Володимирович,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-n.habro@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

МАШИННИЙ ІНТЕЛЕКТ АЛАНА ТЮРІНГА

У ХХІ столітті поняття штучного інтелекту стало одним із найважливіших у сучасній науці, техніці та філософії. Сьогодні системи, здатні самостійно навчатися, аналізувати дані й приймати рішення, впливають практично на всі

сфери життя людини – від медицини до мистецтва, від освіти до економіки. Проте основи цієї технологічної революції були закладені ще у середині XX століття англійським математиком і філософом Аланом Тюрінгом, який уперше серйозно поставив питання: чи може машина мислити? Його ідеї не лише започаткували нову галузь знань – інформатику, – а й відкрили глибокі філософські роздуми про природу людського розуму, мислення і свідомості.

Алан Тюрінг (1912–1954) вважається одним із найвидатніших мислителів минулого століття. Саме він створив математичну модель, що стала основою для всіх сучасних комп'ютерів – так звану “машину Тюрінга”. Вона описувала принцип дії універсального обчислювального пристрою, здатного виконати будь-який алгоритм, якщо його правильно запрограмувати. Саме ця ідея дала людству розуміння, що мислення можна розглядати як процес обробки інформації, який у певному сенсі можна відтворити технічно.

У 1950 році Тюрінг опублікував знамениту працю “Обчислювальні машини і розум”, де поставив питання, яке стало класичним для філософії та кібернетики: “Чи можуть машини думати?”. Замість спроби визначити, що саме означає “думати”, учений запропонував своєрідний експеримент, відомий сьогодні як “тест Тюрінга”. Його суть полягала у тому, що людина веде текстову розмову з двома співрозмовниками – одним живим і одним машинним. Якщо людина не здатна відрізнити, де машина, а де людина, то можна вважати, що машина проявляє інтелект. Таким чином, Тюрінг фактично змістив акцент із внутрішньої сутності мислення на його зовнішній прояв – на поведінку. Машина не обов'язково має “розуміти” світ, але якщо вона здатна переконливо імітувати людську поведінку, то, з точки зору функції, вона вже мислить.

Ця ідея мала величезне філософське значення, адже вона поставила під сумнів давні уявлення про унікальність людського розуму. Якщо машина може діяти так само, як людина, чи можна вважати її рівною нам у пізнавальному сенсі? Саме з цього питання вирости сучасні напрями – філософія штучного інтелекту, когнітивна наука, нейроетика. Деякі мислителі підтримали позицію Тюрінга, вважаючи, що мислення – це лише складна форма обчислення, тоді як

інші, як-от Джон Сьорл, різко заперечували, наголошуючи, що машина лише імітує розумову діяльність, не маючи справжнього розуміння. Його відомий експеримент “китайська кімната” показував, що система може грамотно оперувати символами, не усвідомлюючи їх змісту. Попри це, ідея Тюрінга про “машинний інтелект” залишилася центральною у розвитку сучасної науки про свідомість.

Сьогодні штучний інтелект досяг небачених висот. Програми здатні розпізнавати мову й обличчя, писати тексти, малювати, створювати музику, керувати транспортом і навіть прогнозувати наукові відкриття. Проте разом із цими досягненнями з’являються серйозні ризики, які Тюрінг ще не міг передбачити. Найперше – це етична проблема: машини ухвалюють рішення, що впливають на життя людей, але не несуть за них моральної відповідальності. Якщо система помиляється, хто відповідає – програміст, компанія чи сама машина? Так само існують соціальні ризики: автоматизація призводить до втрати робочих місць, а технологічна нерівність поглиблює розрив між тими, хто створює ШІ, і тими, хто ним користується. Окремою загрозою стає інформаційна безпека – штучний інтелект може генерувати неправдиві новини, фальшиві зображення й відео, впливаючи на масову свідомість. А деякі науковці, серед них Стівен Гокінг і Ілон Маск, навіть застерігають про можливість появи надрозумного ШІ, який вийде з-під контролю людини і становитиме загрозу для людства.

Однак, попри всі побоювання, перспективи розвитку машинного інтелекту залишаються величезними. У медицині ШІ допомагає виявляти хвороби на ранніх стадіях і створювати персоналізовані методи лікування. В освіті він сприяє індивідуальному підходу до навчання, адаптуючись під потреби кожного учня.

У науці – допомагає обробляти гігантські обсяги даних і робити відкриття, які людині самотужки недосяжні. У творчості штучний інтелект уже став новим інструментом митців, здатним створювати музику, картини, літературні тексти

та навіть філософські роздуми. Машина перестає бути просто інструментом – вона стає партнером, співтворцем.

Проте справжнє майбутнє ШІ залежить не від технологій, а від того, як людина навчиться ними користуватися. Тюрінг у своїх роботах неодноразово підкреслював, що питання не лише у тому, “чи може машина думати”, а й у тому, “чи готові ми визнати її мисленням”. Цей філософський виклик залишається актуальним і сьогодні. Ми маємо зберегти баланс між інноваціями та гуманістичними цінностями, пам’ятаючи, що жодна машина не може замінити людську мораль, емпатію та творчість.

Отже, ідеї Алана Тюрінга про машинний інтелект стали основою епохи цифрової цивілізації. Його тест Тюрінга – це не просто перевірка для машин, а дзеркало, у якому людство бачить себе. Сучасний штучний інтелект відкриває перед нами як великі можливості, так і серйозні ризики. Майбутнє залежить від того, чи зможемо ми поєднати силу машин із мудрістю людини. Якщо використати ідеї Тюрінга відповідально, вони допоможуть створити не просто розумні технології, а справді розумне суспільство, де інтелект – і людський, і штучний – служить добру, розвитку та збереженню життя.

Безушко Анатолій Олегович,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп’ютерні науки»
kn25-a.bezushko@nubip.edu.ua
викладач-консультант:*
Горбатюк Тарас Віталійович

ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ – МОЖЛИВА ЧИ НІ?

Одним із ключових викликів у дискусії про штучну свідомість є відсутність єдиного визначення свідомості. Для нейробіологів вона означає будь-який суб’єктивний досвід – від відчуття тепла до внутрішніх переживань. Філософи відрізняють доступну свідомість (здатність обробляти інформацію),

феноменальну свідомість (кваліа) та самосвідомість (рефлексія над собою). Це робить питання штучної свідомості складним і багатовимірним.

Сучасний ШІ здатний переконливо імітувати людську поведінку, але наукова спільнота вважає, що він не відчуває досвіду. Випадки на кшталт історії з LaMDA, яку інженер Google назвав «свідомою», демонструють радше силу симуляції, ніж наявність внутрішнього життя. ШІ прогнозує і комбінує тексти за статистичними моделями, а не ґрунтуючись на переживаннях.

Деякі алгоритми можуть імітувати емоції або розпізнавати їх у користувача. Однак ці «емоції» є функцією, а не відчуттям. Машина не переживає страх чи радість, а лише аналізує дані. Звідси виникає різниця між зовнішнім виглядом «емоційності» й реальним досвідом, який неможливо перевірити.

Чат-боти на кшталт Replika, соціальні роботи або експерименти з роботами, які «страйкували» чи проявляли «бажання», часто створюють ілюзію суб'єктивності. Проте експерти наголошують: це результат алгоритмів, а не свідомих рішень. Наукова фантастика, що зображує свідомі машини, лише підсилює уявлення, але не підтверджує реальність.

Різні теорії свідомості – глобального робочого простору, рекурентної обробки, вищого порядку, прогновної моделі мозку чи теорії уваги – частково перегукуються з архітектурою сучасних моделей ШІ. Проте ці паралелі є технічними, а не доказом наявності суб'єктивного досвіду.

Одні вчені вважають, що штучна свідомість можлива як емерджентне явище при достатній складності системи. Інші, як Аніл Сет, наголошують, що свідомість нерозривно пов'язана з біологічними процесами, отже машина не може бути свідомою. Дебати ускладнюються філософськими підходами, зокрема панпсихізмом.

Тест Тюрінга оцінює лише поведінкову імітацію, а не внутрішній досвід. Запропоновані альтернативи – тести на кваліа чи філософські міркування – також не дають однозначної відповіді. Оскільки свідомість суб'єктивна, її перевірка у машини є принципово складною проблемою.

Якщо ШІ одного дня стане свідомим, постануть безпрецедентні питання: чи має він права? чи можна його вимикати? чи є морально створювати сутності, здатні до страждань?

Деякі філософи вже пропонують мораторій на створення «синтетичної свідомості» через ризики штучних страждань.

Незалежно від того, чи стане ШІ свідомим, розвиток технологій повинен базуватися на етичних принципах, захисті прав людини, інклюзії та соціальній відповідальності. Цифровий гуманізм наголошує на необхідності критичного переосмислення ролі технологій, аби вони служили людині, а не навпаки.

Таким чином, проблема штучної свідомості залишається відкритою і складною. Хоч сучасний ШІ здатний переконливо імітувати інтелект та емоції, доказів реальної свідомості немає. Попереду – філософські, технічні та етичні виклики, які визначатимуть майбутнє людства та технологій. Розвиток ШІ повинен залишатися в межах гуманістичних цінностей і служити підсиленням людських можливостей, а не створенням неконтрольованих ризиків.

Віткович Вероніка Ігорівна,
*студентка факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-v.vitkovych@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

БІОХАКІНГ ЯК ФЕНОМЕН СЬОГОДЕННЯ

Біохакінг – це сучасний комплекс практик та підходів, спрямованих на оптимізацію фізичного, когнітивного та психологічного стану людини за допомогою технологій, зміни способу життя та використання наукових знань. Феномен біохакінгу виник на перетині медицини, ІТ-технологій та психології і сьогодні охоплює широкий спектр дій – від контролю сну і харчування до застосування ноотропів та експериментів із власним організмом. Його

популярність зростає завдяки прагненню людей підвищити продуктивність, покращити здоров'я та довголіття.

Одним із найпоширеніших напрямів є так званий лайфстайл-біохакінг, який ґрунтується на корекції харчування, регулярній фізичній активності, нормалізації сну та використанні трекерів для контролю стану організму. Ці практики мають наукове підтвердження та належать до безпечних способів покращення якості життя. Інший напрям – застосування харчових добавок, вітамінів і ноотропів, які покликані підвищувати когнітивні функції, пам'ять і працездатність. Ефективність частини таких засобів залишається дискусійною, що потребує обережного й науково обґрунтованого підходу.

Більш радикальною формою біохакінгу є експериментальні втручання, включно з використанням імплантів, сенсорів, генетичних технологій чи методів DIY-біології, що передбачає самостійні лабораторні дослідження без нагляду фахівців. Такі практики перебувають на межі етики та безпеки, оскільки можуть нести значні ризики для здоров'я та суперечити медичним стандартам. Водночас розвиток технологій у сфері персоналізованої медицини сприяє тому, що частина інструментів біохакінгу з часом інтегрується в офіційне медичне поле.

Соціокультурний аспект біохакінгу полягає у формуванні нового стилю мислення, орієнтованого на самоспостереження, аналіз параметрів власного тіла та використання індивідуальних стратегій оптимізації здоров'я. Це відображає загальні тенденції сучасного суспільства, зокрема прагнення до ефективності, самоконтролю й технологізації життя. Разом із тим біохакінг порушує етичні питання доступності технологій, нерівності та межі дозволених експериментів з людським організмом.

Отже, біохакінг є складним багатовимірним явищем, що поєднує наукові підходи, інновації та індивідуальні практики самовдосконалення. Його розвиток відкриває нові можливості для підтримки здоров'я та продуктивності, однак потребує виваженого ставлення, наукової обґрунтованості та етичної регуляції. Біохакінг, як феномен сьогодення, демонструє зміну уявлень людини про власне тіло, здоров'я та межі технологічного впливу на організм.

Література

1. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. К: «Міленіум». 2017. 317 с
2. Горбатюк Т.В. Опозиція трансгуманізм і алармізм: перспективи розвитку. Вісник харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія "Теорія культури і філософія науки". 2011. №940 Вип. 41. С. 48-53
3. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Людина і багатовимірність її світів (до 60-річчя кафедри філософії НУБІП України). К. 2017. 317 с.

Чудік Микола Сергійович,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-m.chudik@nubip.edu.ua
викладач-консультант:*
Горбатюк Тарас Віталійович

ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ МОЖЛИВА ЧИ НІ?

Питання про те, чи можлива штучна свідомість, є однією з найскладніших тем у сучасній філософії та науці. Воно поєднує проблеми визначення самої свідомості, аналізу природи мислення та розуміння того, чи можна відтворити психічні процеси в неживій системі. Свідомість зазвичай описують як здатність суб'єкта переживати досвід, усвідомлювати себе і навколишній світ, мати наміри, цілі та смисли. У філософії існує багато підходів до пояснення цього явища. Наприклад, дуалізм, що бере початок від Рене Декарта, стверджує, що свідомість є нематеріальною сутністю, а отже не може бути відтворена машиною. Зовсім інший погляд пропонує фізикалізм, згідно з яким свідомість – це результат фізичних процесів у мозку, а тому потенційно її можна змоделювати в іншій складній системі. Функціоналісти ж взагалі вважають, що не важливо, з чого побудована система – біологічні нейрони чи штучні елементи, – головне, які функції вона виконує.

Аргументи на користь можливості штучної свідомості зазвичай спираються на розвиток науки про мозок і комп'ютерних технологій. Якщо мислення – це складний спосіб обробки інформації, то штучні системи, які поступово наближаються до людського рівня складності, можуть коли-небудь мати свідомість. Сучасні моделі здатні навчатися, приймати рішення та адаптуватися – тобто виконувати ті функції, які традиційно вважали ознаками інтелекту. Деякі філософи стверджують, що якщо машина поводитиметься так, ніби вона свідома, і ми не зможемо відрізнити її поведінку від людської, то практичної різниці вже не буде.

Проте існують і вагомі заперечення. Одним із найвідоміших є аргумент Джона Серла, представлений в уявному експерименті «китайської кімнати». Він показує, що комп'ютер може маніпулювати символами і правильно відповідати на запитання, але при цьому зовсім не розуміти їхнього змісту. Це означає, що імітація інтелекту не рівнозначна справжньому розумінню. Деякі вчені наголошують, що свідомість невід'ємно пов'язана з біологічною природою мозку, його хімічними реакціями та унікальною організацією. Якщо це так, то штучні системи, побудовані на інших принципах, не зможуть отримати суб'єктивний досвід. До того ж, ми не маємо точного критерію, який дозволив би визначити, чи стала машина свідомою, адже суб'єктивність за своєю суттю недоступна зовнішньому спостереженню.

Дискусія про можливість штучної свідомості має і важливі етичні наслідки. Якщо колись буде створена система, що відчуває і усвідомлює, постане питання про її права, про відповідальність людей за її дії та про моральну допустимість використання таких систем у роботі чи експериментах. Тому роздуми над цією темою виходять далеко за межі технічних питань і торкаються самої суті того, що означає бути живим, мислячим і свідомим.

Зрештою, можна сказати, що можливість штучної свідомості залежить від того, яке визначення свідомості ми приймаємо. Якщо ми вважаємо свідомість функціональним явищем, тоді її штучне створення видається цілком реалістичним. Якщо ж ми бачимо в ній унікальну властивість людського мозку,

то вона, можливо, назавжди залишиться суто біологічним феноменом. Однак незалежно від того, якою буде відповідь, ця дискусія допомагає нам глибше зрозуміти як природу наукового прогресу, так і природу самої людини.

Остроушко Софія Павлівна,
*студентка факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-s.ostroushko@nubip.edu.ua
викладач-консультант:*
Горбатюк Тарас Віталійович

ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ: МОЖЛИВА ЧИ НІ?

АКТУАЛІЗАЦІЯ ДИСКУРСУ.

Свідомість – це здатність суб'єкта усвідомлювати себе, свої думки, емоції, наміри та взаємодію зі світом. Вона включає самосприйняття, внутрішній досвід та рефлексію. У науці досі немає єдиного визначення свідомості, що ускладнює питання її штучного відтворення.

Технології штучного інтелекту демонструють надзвичайні можливості: навчання на великих даних, генерація текстів і зображень, аналіз поведінкових моделей, адаптація до нових умов. Проте сучасні ІІ-системи не мають власних емоцій, намірів чи справжнього розуміння. Вони працюють за алгоритмами та статистичними закономірностями, імітуючи свідомі прояви людини.

Деякі дослідники вважають, що свідомість може бути результатом складних інформаційних процесів. Якщо штучна система досягне рівня, на якому вона зможе створювати внутрішню модель себе, аналізувати власні стани та ухвалювати автономні рішення, тоді формально вона може наблизитися до свідомості. Також розвиток нейромереж, які моделюють роботу мозку, відкриває потенційну можливість появи таких систем у майбутньому.

Противники ідеї вважають, що свідомість пов'язана не лише з обробкою інформації, а й з біологічною природою людини, її тілесністю та емоційністю.

Машини не мають суб'єктивного досвіду – так званого кваліа. Вони не відчують страху, радості чи болю, а лише наслідують людську мову й поведінку. З цієї точки зору навіть найскладніший ІІ залишатиметься інструментом, а не носієм свідомості.

Поява штучної свідомості могла б змінити наше розуміння відповідальності, прав та взаємодії з технологіями. Постають питання: чи може машина мати права? хто несе відповідальність за її дії? чи може штучна свідомість стати загрозою або партнером у розвитку людства?

Питання штучної свідомості залишається відкритим. Сучасний штучний інтелект не є свідомим, але розвиток науки й технологій наближає людство до розуміння того, як працює свідомість і чи можливо її відтворити.

Мишко Інна Іванівна,
*студентка факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-i.myshko@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні штучний інтелект перетворився з теоретичної концепції на потужний інструмент, який впливає на економіку, науку, культуру та повсякденне життя. Дискурс довкола ШІ стає особливо актуальним через швидкість розвитку технологій та появу як нових можливостей, так і нових викликів. Питання етичних ризиків, безпеки, впливу на людину та перспектив розвитку формують основу сучасних філософських обговорень.

Штучний інтелект швидко інтегрується в сучасне суспільство та впливає на всі сфери - від медицини до політики. Він уже не є просто інструментом, а стає важливим соціальним і культурним явищем. Це викликає потребу в його філософському осмисленні. Суспільство повинно розуміти наслідки впливу ШІ на життя людини та структуру соціальних взаємодій.

ШІ підвищує ефективність аналізу даних, оптимізує роботу систем і допомагає приймати рішення. У медицині він підтримує діагностику, а в освіті - індивідуалізує навчання. У культурі та мистецтві сприяє створенню нових творчих продуктів. Ці можливості свідчать про значний потенціал технології для прогресу людства.

Поширення ШІ ставить питання: хто відповідає за рішення, які приймає система? Проблемою є й алгоритмічна упередженість, коли ШІ відтворює недоліки даних, на яких його навчено. Часто алгоритми працюють непрозоро, що ускладнює контроль за їхньою роботою. Такі ризики вимагають етичних обмежень і моніторингу.

Автоматизація може витіснити частину професій, підвищивши рівень безробіття й нерівності. Окрему небезпеку становлять інформаційні маніпуляції, зокрема діпфейки та автоматизовані фейкові новини. Використання ШІ у політичних процесах може впливати на громадську думку. Соціальні наслідки вимагають особливої уваги.

ШІ порушує дискусії про природу мислення та свідомості. Постає питання, чи може машина мислити або мати наміри. Також обговорюється межа автономії ШІ та етичність ухвалення ним моральних рішень. Це стимулює переосмислення ролі людини у технологічному світі.

Щоб забезпечити безпечне використання ШІ, потрібні чіткі правила та стандарти. Необхідно контролювати прозорість алгоритмів, захист даних і недопущення дискримінації. Законодавчі рамки повинні регулювати застосування ШІ в освіті, медицині, праві та інших чутливих сферах. Етика повинна йти поруч із технологічним прогресом.

Штучний інтелект має і потенціал розвитку, і значні ризики. Його впровадження потребує відповідального ставлення та зважених рішень. Сучасний дискурс підкреслює важливість поєднання інновацій з етикою. Лише так ШІ стане засобом прогресу, а не джерелом загроз.

Тищенко Максим Володимирович,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-m.tyschenko@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. СВІТОГЛЯДНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні ми живемо в епоху, коли штучний інтелект із наукової фантастики перетворився на реальну технологію, яка активно змінює наше життя. Ми стикаємось із ним всюди: коли шукаємо інформацію в інтернеті, коли використовуємо навігатор, коли перекладаємо текст, коли спілкуємося з голосовими помічниками або навіть коли дивимося рекомендації у соцмережах. Штучний інтелект уже став одним із найважливіших інструментів людства. Проте, як і будь-яка потужна технологія, він має не лише користь, а й ризики. У своїй доповіді я хочу розглянути, що саме являє собою штучний інтелект, які перспективи він відкриває та які небезпеки приховує.

Штучний інтелект - це технологія, яка дозволяє комп'ютерам виконувати завдання, що раніше потребували людського розуму. Іншими словами, це спроба створити машини, які можуть думати, вчитися та приймати рішення.

Сучасні системи ШІ працюють на основі великих масивів даних: алгоритм аналізує інформацію, виділяє закономірності та використовує їх для вирішення нових задач. Наприклад, ШІ може розпізнати обличчя на зображенні, перекласти текст, передбачити погоду або навіть згенерувати нову музику.

Штучний інтелект уже не є просто програмою з чіткими правилами. Одне з найважливіших його умінь - навчатися. Тому кожного року можливості таких систем зростають, а сфера їх застосування розширюється.

Медицина - одна з головних галузей, які отримують користь від ШІ. Сучасні алгоритми можуть швидко аналізувати медичні знімки та розпізнавати хвороби на ранніх стадіях, часто точніше, ніж лікарі. ШІ допомагає створювати

персоналізовані плани лікування, моделювати дію ліків і навіть розробляти нові медичні препарати.

Для пацієнтів це означає швидшу діагностику, менше помилок і кращі результати лікування.

Штучний інтелект може зробити освіту більш індивідуальною. Наприклад, система може аналізувати, що саме учень розуміє добре, а що потребує повторення, і автоматично підбирати навчальні матеріали.

Для викладачів ШІ може перевіряти роботи, формувати тестові завдання, планувати уроки. Це зменшує навантаження та дає можливість більше часу приділяти взаємодії з учнями.

Багато компаній вже використовують ШІ для оптимізації бізнес-процесів. Алгоритми аналізують дані, прогнозують попит, автоматично планують постачання або виробництво. На заводах роботи, керовані ШІ, виконують небезпечні або повторювані задачі.

У логістиці штучний інтелект використовується для управління автономними транспортними засобами. Це може зробити перевезення швидшими та безпечнішими.

ШІ допомагає аналізувати величезні обсяги наукових даних, які людині неможливо опрацювати вручну. Наприклад, у фізиці та біології штучний інтелект моделює складні процеси, допомагає відкривати нові матеріали та речовини.

У кліматології за допомогою штучного інтелекту створюють точні моделі зміни клімату та передбачають наслідки глобального потепління.

У смартфонах ми щодня користуємося ШІ, навіть не задумуючись про це. Голосові помічники відповідають на запитання, планують наш день або допомагають керувати розумним будинком.

Автоматичні перекладачі або фоторедактори значно полегшують життя. У майбутньому штучний інтелект може стати справжнім домашнім асистентом, який допомагатиме вирішувати побутові проблеми.

Попри великі переваги, технологія має серйозні ризики. Вони потребують обговорення та контролю.

Одна з найбільших загроз - це те, що ШІ може замінити людей у деяких професіях. Уже зараз автоматизуються функції касирів, водіїв, операторів кол-центрів, адміністраторів офісів.

З одного боку, це підвищує продуктивність; з іншого - створює проблеми працевлаштування та потребує перекваліфікації працівників.

ШІ працює на основі великої кількості персональних даних. Проте якщо ці дані зберігаються неправильно або використовуються без згоди людини, виникає загроза приватності.

Наприклад, алгоритми можуть збирати інформацію про поведінку користувача в соцмережах, його уподобання, місце перебування. Якщо ці дані потраплять у чужі руки - вони можуть бути використані для маніпуляцій.

Сучасні системи ШІ здатні створювати фейкові фотографії, відео, тексти й навіть імітувати голос людини. Такі технології можуть бути використані для поширення неправдивої інформації, впливу на вибори чи дестабілізації суспільства.

Це робить необхідним контроль за створенням та поширенням контенту, а також розвиток медіаграмотності.

Штучний інтелект інколи робить упереджені рішення - наприклад, неправильно оцінює кредитоспроможність людини або некоректно розпізнає обличчя. Це відбувається через те, що алгоритм навчається на неповних чи неправильних даних.

У результаті люди можуть постраждати через помилки системи, а не через свої дії.

Найсерйозніший ризик - це використання штучного інтелекту у військових цілях. Автономні дрони чи бойові системи можуть приймати рішення без участі людини, а це створює загрозу масштабних конфліктів і втрати контролю над зброєю.

Тому міжнародні організації вже обговорюють необхідність заборони автономної летальної зброї.

Щоб уникнути небезпечних наслідків, людству потрібно створити правила використання ШІ. Вже сьогодні в багатьох країнах розробляють закони, які регулюють застосування штучного інтелекту, захищають персональні дані, встановлюють стандарти безпеки.

Також важливо дотримуватись етичних принципів: ШІ має бути прозорим; Людина повинна мати право на пояснення рішень алгоритму; відповідальність за дії ШІ має нести розробник або користувач; тільки в такому разі технологія стане справді корисною та безпечною.

Штучний інтелект відкриває колосальні можливості для розвитку людства - від медицини до космічних досліджень. Він може зробити наше життя простішим, зручнішим та ефективнішим. Але водночас ця технологія потребує обережного ставлення.

Ризики, такі як втрата робочих місць, порушення приватності, маніпуляції та автономна зброя, не можна ігнорувати. Майбутнє ШІ залежить від того, чи зможемо ми знайти баланс між користю та безпекою, розвитку та контролем.

Отже, головне завдання сьогодні - використовувати штучний інтелект на благо людства, забезпечуючи відповідальне та етичне застосування технологій.

Література

1. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. К: «Міленіум». 2017. 317 с.
2. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В. Теорія цивілізацій та гуманітарні проблеми людства. - Київ-Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2015. 640 с.
3. Сторожук С. В., Матвієнко І. С., Горбатюк Т. В. Проблеми і перспективи сучасного мегасуспільства в контексті гуманітарного дискурсу К.: Міленіум. 2020. 209 с

Грицюк Дарія Олександрівна,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-d.hrytsiuk@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

ПРОЕКТ СТВОРЕННЯ СУПЕРІНТЕЛЕКТУ РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Суперінтелект може радикально змінити можливості людства у боротьбі з найскладнішими викликами. ШІ зможе ефективно розробляти стратегії для подолання змін клімату, створювати нові ліки для невиліковних хвороб і знаходити рішення для світової бідності та енергетичної кризи. Його здатність обробляти та синтезувати знання у безпрецедентних масштабах перетворить науковий прогрес з лінійного на експоненційний.

Суперінтелект забезпечить небувалий приріст продуктивності. Він зможе повністю автоматизувати дослідження та розробки, прискорюючи наукові відкриття, проєктування нових матеріалів і вдосконалення економічних моделей. Це може призвести до економіки достатку, де основні потреби людини забезпечуються високоінтелектуальними системами, звільняючи людину для творчості та саморозвитку.

Головний екзистенційний ризик полягає у складності збереження контролю над Суперінтелектом. Якщо цілі ШІ, навіть якщо вони здаються нейтральними (наприклад, "максимізувати виробництво скріпок"), не будуть ідеально узгоджені з людськими цінностями та виживанням, система може використати всю свою потужність для досягнення своєї мети, ігноруючи або знищуючи людське життя як побічний продукт.

Некритичне впровадження Суперінтелекту може призвести до масового безробіття та катастрофічного зростання соціальної нерівності. Якщо доступ до керування цим інструментом отримає лише вузьке коло осіб чи країн, це

створить непереборний розрив у владі та ресурсах, загрожуючи стабільності суспільства і демократичним інститутам.

Проект створення суперінтелекту є складним і багатогранним. Він відкриває перед людством безпрецедентні можливості – від наукових відкриттів до покращення якості життя. Проте ці перспективи супроводжуються серйозними ризиками, які вимагають відповідального підходу, етичних рамок і глобального контролю. Майбутнє суперінтелекту залежить від того, наскільки мудро людство поєднає інновації та безпеку.

Література

1. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. К: «Міленіум». 2017. 317 с.
2. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Людина і багатовимірність її світів (до 60-річчя кафедри філософії НУБІП України). К. 2017. 317 с.

Ісаков Стівен,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-d.hrytsiuk@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

ГЕНЕРАТИВНИЙ ІНТЕЛЕКТ

Генеративний інтелект є потужним інструментом прискорення процесів. Він дозволяє автоматизувати рутинні завдання, такі як написання чернеток, генерація коду чи створення графічних макетів. Це призводить до значного зростання продуктивності у професійних сферах та демократизації креативності, роблячи складні творчі процеси доступними для широкого кола користувачів.

Масове виробництво контенту за допомогою ГІ загострює питання автентичності та оригінальності. Виникає юридична та етична проблема

авторського права на створений ШІ контент, а також на дані, використані для навчання моделей. Це вимагає термінового оновлення законодавчої бази, оскільки межа між "оригінальним" та "згенерованим" продуктом стає розмитою.

Генеративні моделі навчаються на реальних даних, які можуть містити історичні упередження, дискримінацію та токсичний контент. У результаті ГІ здатен посилювати ці упередження, генеруючи відповіді або зображення, що відображають расові, гендерні чи соціальні стереотипи. Контроль та мінімізація упередженості є критичним завданням для розробників.

Окрім креативних індустрій, ГІ має великий потенціал для соціально важливих сфер. У медицині він може генерувати гіпотези для розробки ліків або створювати синтетичні набори даних для досліджень. В освіті ГІ здатен створювати високоперсоналізовані навчальні плани та адаптивні матеріали, імітуючи інтерактивне спілкування з "персональним репетитором".

Генеративний інтелект – це технологія, яка вже змінила парадигму взаємодії людини з інформацією та творчістю. Її вплив є глибоко дуальним: з одного боку, це величезний стрибок у продуктивності та персоналізації, з іншого – джерело серйозних етичних, правових та соціальних ризиків (особливо у сфері авторства та упередженості). Успішна інтеграція ГІ залежить від нашої здатності розробити системи регулювання та етичні рамки, які забезпечать відповідальне використання його потужності.

Дудіна Євгенія Костянтинівна,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-ye.dudina@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

РИЗИКИ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Стрімкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) став однією з найвизначніших технологічних подій XXI століття. Алгоритми вже впливають на економіку,

медицину, освіту, політику й повсякденне життя. Проте поряд із безпрецедентними можливостями ШІ несе істотні ризики, які вимагають усвідомлення та контролю. Ці ризики охоплюють як технологічні, так і соціальні, етичні та правові виміри. Розгляд ключових загроз дозволяє сформувати відповідальний підхід до інтеграції штучного інтелекту у суспільні процеси.

Один із найсерйозніших ризиків – використання ШІ у шкідливих і маніпулятивних цілях. Сучасні нейромережі здатні створювати реалістичні зображення, відео та аудіо, що робить можливим масове виробництво дезінформації. Deepfake-технології підривають довіру до медіа, ускладнюють ідентифікацію фактів і створюють загрозу політичної стабільності.

Крім того, ШІ може застосовуватися для кібератак, автоматизації злову систем, виявлення вразливостей. Автономні системи, включаючи потенційні технології озброєння, посилюють ризики втрати контролю. Усе це створює новий вимір загроз як для окремих користувачів, так і для держав.

Автоматизація, підсилена ШІ, поступово змінює баланс між людською працею та алгоритмами. У найбільшій зоні ризику опиняються професії, пов'язані з рутинними операціями: логістика, офісна робота, технічна підтримка, деякі виробничі процеси. Це може призвести до скорочення робочих місць і посилення соціальної нерівності.

Водночас розвиток ШІ створює попит на нові компетентності, втім перехід до них потребує часу та інвестицій у освіту. Якщо суспільство не адаптується, можливий розрив між тими, хто володіє цифровими навичками, і тими, хто їх не має. Така нерівність може стати джерелом соціальної напруги.

Алгоритми ШІ часто працюють як «чорні скриньки», тобто приймають рішення без зрозумілого пояснення механізму. Це створює ризики для етики та справедливості.

Основні виклики:

Упередженість у даних. Якщо модель навчена на нерепрезентативних даних, вона може відтворювати дискримінацію щодо певних соціальних груп.

Приватність. Масове використання персональних даних без повного контролю користувача ставить під загрозу конфіденційність.

Відсутність юридичної відповідальності. Чи можна покарати систему ШІ за помилку? Хто несе відповідальність – розробник, користувач чи власник алгоритму?

Ці питання потребують нового етичного та правового підходу, оскільки традиційні механізми регулювання не враховують специфіку автономних систем.

Найглибший стратегічний ризик – можливе створення систем, які перевищують людські можливості у певних сферах. Якщо такі системи діятимуть без ефективних обмежень, виникає небезпека втрати контролю над їхніми діями. Проблема «узгодження цілей» (alignment problem) означає, що навіть корисна з погляду людини задача може бути виконана алгоритмом у шкідливий спосіб.

Сценарії повної автономії систем можуть включати некоректну оптимізацію цілей, небажані побічні ефекти або ситуації, коли алгоритм самостійно модифікує свою поведінку. Тому контроль над розвитком штучного інтелекту стає питанням глобальної безпеки.

Розвиток штучного інтелекту є незворотним і водночас надзвичайно впливовим технологічним процесом, що формує нову реальність. Ризики, пов'язані з ШІ, охоплюють інформаційну безпеку, ринок праці, етичні норми й навіть перспективи людської автономії. Проте усвідомлення цих загроз дозволяє виробити стратегії відповідального та безпечного використання штучного інтелекту.

Головним завданням суспільства є не зупинити прогрес, а навчитися керувати ним – створювати прозорі алгоритми, розвивати етичні стандарти, підтримувати освіту й формувати законодавчу базу. Лише так технологічний розвиток ШІ стане не загрозою, а інструментом сталого та гуманного майбутнього.

Література

1. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. К: «Міленіум». 2017. 317 с.
2. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В. Теорія цивілізацій та гуманітарні проблеми людства. - Київ-Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2015. 640 с.

Сидоренко Артем Олегович,
студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-a.sydorenko@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович

ГЕННА ІНЖЕНЕРІЯ ЯК ФЕНОМЕН МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ

Генна інженерія є ключовим напрямом сучасної молекулярної біології, що передбачає цілеспрямоване втручання в генетичний апарат живих організмів. Основною метою генетичної модифікації є отримання організмів або клітин з новими властивостями, які не зустрічаються у природі або не можуть бути досягнуті традиційними методами селекції.

Перші фундаментальні відкриття у сфері генетичних маніпуляцій були зроблені у 1970-х роках, коли вчені розробили методи рекомбінантної ДНК. Це дозволило поєднувати фрагменти генетичного матеріалу різних організмів, створюючи нові функціональні комбінації. Особливу роль у цьому процесі відіграють рестриктази - ферменти, що "розрізають" ДНК у визначених місцях, а також лігази, які забезпечують з'єднання ДНК-фрагментів.

Одним із найбільш революційних інструментів генетичної інженерії сучасності є технологія CRISPR-Cas9. Вона забезпечує високу точність редагування геному, дозволяючи вносити точкові мутації, видаляти або додавати окремі гени. Порівняно з попередніми методами, CRISPR є дешевшим, швидшим та ефективнішим, що відкриває нові можливості у медицині, сільському господарстві та промисловості.

Генна інженерія активно застосовується в біотехнології для створення продуцентів білків, ферментів, антибіотиків, гормонів і вакцин. Відомим прикладом є виробництво інсуліну, який з 1982 року отримують завдяки генетично модифікованим бактеріям. У сільському господарстві створюються рослини з підвищеною врожайністю, стійкістю до шкідників та абіотичних стресів.

У медицині генна інженерія лежить в основі генної терапії - методу, що передбачає лікування спадкових захворювань шляхом заміни або відновлення дефектних генів. Сучасні дослідження демонструють значний прогрес у лікуванні таких хвороб, як муковісцидоз, м'язова дистрофія та гемофілія.

Етичні та правові аспекти є важливою складовою обговорення перспектив генної інженерії. Особливе значення має розмежування допустимого редагування соматичних і зародкових клітин. Також актуальними є питання біобезпеки, впливу генетично модифікованих організмів на довкілля та суспільство.

Отже, генна інженерія виступає не лише інструментом молекулярної біології, але й рушієм науково-технічного прогресу. Її потенціал у створенні нових біотехнологічних продуктів, діагностичних методів і терапевтичних підходів робить її одним із найважливіших напрямів розвитку сучасної науки.

Література

1. Горбатюк Т.В. Вплив технологій генної інженерії на трансформацію соціуму: світоглядний аспект. Humanitarian studios: pedagogics, psychology, philosophy. 2019. Vol 10(4). P. 104–107. DOI: <https://doi.org/10.31548/hspedagog2019.04.104>.
2. Горбатюк Т.В. Опозиція трансгуманізм і алармізм: перспективи розвитку. Вісник харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія "Теорія культури і філософія науки". 2011. №940 Вип. 41. С. 48-53
3. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Світ як транзитне мегасуспільство: цивілізаційний, культурний, науковий виміри. - Київ: «Медінформ», 2016. 408 с.

Костів Юрій Іванович,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-yu.kostiv@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

БІОХАКІНГ ЯК ФЕНОМЕН СЬОГОДЕННЯ

Біохакінг – це відносно нове явище, яке стало популярним у сучасному світі. Воно стосується різних методів і практик, спрямованих на покращення фізичного та психічного стану людини, підвищення продуктивності та продовження активного життя. Ідея полягає в тому, що кожен може «взламати» власний організм, тобто зрозуміти, як він працює, і вплинути на нього за допомогою певних технік.

Однією з найпоширеніших форм біохакінгу є зміна харчування. Люди починають уважніше стежити за своїм раціоном, відмовляються від шкідливих продуктів і додають ті, що мають позитивний вплив на мозок та енергію. Деякі навіть експериментують з інтервальним голодуванням або спеціальними дієтами, щоб покращити концентрацію та загальне самопочуття. Це може давати непогані результати, якщо підходити до цього без фанатизму.

Іншим важливим напрямом є контроль сну. Біохакери уважно стежать за своїм режимом, використовують добавки та пристрої, які вимірюють якість відпочинку. Вони вважають, що правильний сон – це основа ефективної роботи мозку, хорошого настрою та здорового тіла. І справді, багато досліджень підтверджують, що недосипання дуже негативно впливає на людину.

Також популярним елементом біохакінгу є використання добавок, так званих ноотропів. Вони допомагають покращити пам'ять, концентрацію та мислення. Проте експерти наголошують, що до таких експериментів потрібно

ставитися обережно. Не всі добавки однаково корисні, і деякі можуть мати побічні ефекти. Тому бажано консультиватися з лікарем, перш ніж починати їх вживати.

Біохакінг також передбачає фізичну активність. Регулярні тренування зміцнюють організм, підвищують витривалість і сприяють виробленню гормонів радості. Це не обов'язково має бути щось складне: навіть прогулянки, розтяжка або легка йога можуть мати хороші результати.

Ще один аспект – робота з психікою. Медитація, дихальні вправи, усвідомленість допомагають краще контролювати стрес і підвищувати емоційну стабільність. У сучасному світі, де темп життя дуже високий, це стає особливо актуальним.

У підсумку, біохакінг – це своєрідний підхід до життя, у якому людина намагається зрозуміти свій організм і покращити його роботу. Він може бути корисним, якщо підходити до нього розумно та не захоплюватися крайнощами. Головне – слухати своє тіло та не забувати, що кожна людина унікальна.

Література

1. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. К: «Міленіум». 2017. 317 с.
2. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Світ як транзитне мегасуспільство: цивілізаційний, культурний, науковий виміри. - Київ: «Медінформ», 2016. 408 с.
3. Горбатюк Т.В. Вплив технологій генної інженерії на трансформацію соціуму: світоглядний аспект. Humanitarian studios: pedagogics, psychology, philosophy. 2019. Vol 10(4). P. 104–107. DOI: <https://doi.org/10.31548/hspedagog2019.04.104>.
4. Горбатюк Т.В. Опозиція трансгуманізм і алармізм: перспективи розвитку. Вісник харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія "Теорія культури і філософія науки". 2011. №940 Вип. 41. С. 48-53

Пелих Діана Олександрівна,
*студентка факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
kn25-d.pelykh@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ: МОЖЛИВА ЧИ НІ?

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Прихильники сильного штучного інтелекту вірять, що людський мозок – це надзвичайно складний, але все ж таки обчислювальний пристрій. Фактично вони вважають, що свідомість є обчислювальним процесом, який потенційно може бути відтворений на кремнієвій основі.

Представники функціоналізму стверджують, що свідомість визначається не матеріалом (біологічними нейронами), а функціями, які вона виконує (обробка інформації, пам'ять, прийняття рішень). Якщо ми зможемо точно скопіювати ці функції, свідомість виникне як емерджентна властивість – несподівана, але закономірна якість складної системи.

Постійний експоненційний розвиток нейромереж і нейробиологічне моделювання доводять, що ми наближаємося до копіювання архітектури мозку. Розвиток Великих мовних моделей (LLM) демонструє, що ШІ може імітувати складні когнітивні функції: творчість, логіку, ведення діалогу. Хоча це поки що слабкий ШІ (імітація), його прогрес дає надію на можливість створення сильного ШІ (справжній розум) через подальше збільшення складності та моделювання нейронних зв'язків.

Проте, опоненти стверджують, що ШІ ніколи не зможе подолати прірву між обчисленням та суб'єктивним досвідом. штучна свідомість є неможливою через "важку проблему свідомості" (Hard Problem of Consciousness). Тобто, це суб'єктивні, якісні відчуття, які має лише сама істота: яке це – відчувати біль,

бачити синій колір, слухати музику. Ми можемо повністю описати фізичні процеси в мозку (легка проблема), але не можемо пояснити, як ці процеси породжують "яке це – бути" цією системою. Жодна формула чи алгоритм поки що не пропонує відповіді.

Також слід згадати експеримент "Китайської кімнати", який доводить, що ШІ може лише імітувати розуміння, але не володіти справжньою свідомістю. Цей філософський експеримент показує, що людина в кімнаті, що маніпулює китайськими ієрогліфами за інструкцією, може успішно спілкуватися ззовні, не розуміючи при цьому китайської мови. Так само ШІ може імітувати інтелект, оперуючи синтаксисом (правилами), але не володіти семантикою (справжнім значенням чи свідомістю).

Незалежно від остаточного висновку, саме прагнення до створення штучна свідомість вже має глибокі етичні наслідки. Створення штучної свідомості вимагатиме визначення її правового статусу та етичного ставлення до неї.

Якщо штучна свідомість матиме суб'єктивний досвід, ми зіткнемося з питанням: чи має вона права? Чи можемо ми її вимкнути, чи змінити її код? Це вимагатиме від людства перегляду самого поняття "особистість" та кордонів між людиною і машиною.

Пошук штучної свідомості є важливим для глибшого розуміння людського мозку, незалежно від кінцевого успіху. Навіть якщо ми ніколи не зможемо відтворити свідомість повністю, спроби її моделювання значно просувають нейронауки, когнітивну психологію та філософію розуму. Ми краще розуміємо, що робить нас людьми, коли намагаємося створити щось, що нас імітує.

Ця тема – це не просто науковий спір, а екзистенційний пошук.

Література

1. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. К: «Міленіум». 2017. 317 с.
2. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Людина і багатовимірність її світів (до 60-річчя кафедри філософії НУБІП України). К. 2017. 317 с.

З. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Світ як транзитне мегасуспільство: цивілізаційний, культурний, науковий виміри. - Київ: «Медінформ», 2016. 408 с.

Батан Наталія Вікторівна,
студентка факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
ek25-n.batan@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович

ЛЮДИНА І СВІТ ХХІ СТОЛІТТЯ – ПОГЛЯД В МАЙБУТНЄ

ХХІ століття стало епохою стрімких змін, у центрі яких перебуває людина. Сучасний світ характеризується глобалізацією, швидким розвитком технологій, виникненням нових форм комунікації та трансформацією соціальних відносин. Людина сьогодні живе в середовищі, де інформація поширюється миттєво, а кордони між країнами, культурами й економіками стають умовними. Це створює нові можливості для самореалізації, навчання та професійного зростання.

Технологічний прогрес визначає стиль життя сучасної людини. Штучний інтелект, цифрові технології, робототехніка та біотехнології роблять побут і роботу зручнішими. Водночас з'являються нові виклики: необхідність постійно оновлювати знання, ризики інформаційних маніпуляцій, зростання цифрової залежності, а також складні етичні питання щодо використання сучасних технологій.

Соціальна сфера також змінюється. Зростає значення прав людини, свободи слова, міжкультурного діалогу та толерантності. Людина активно формує свою ідентичність у різноманітному й динамічному світі. Критичне мислення, здатність до комунікації та адаптації стають ключовими компетентностями сучасного громадянина.

Серйозним викликом для людства є екологічна криза. Кліматичні зміни, забруднення довкілля та виснаження ресурсів змушують переглядати підходи до

господарської діяльності. Стає важливим розвиток екологічної культури, впровадження «зеленої» економіки та принципів сталого розвитку.

Психологічне благополуччя людини займає особливе місце. Інформаційне перевантаження, стреси та швидкий темп життя вимагають уміння підтримувати баланс між професійною діяльністю, відпочинком і особистими потребами. У сучасному суспільстві ментальне здоров'я стає одним із пріоритетів.

Отже, світ XXI століття відкриває широкі можливості, але й висуває складні вимоги до людини. Від її відповідальності, адаптивності та здатності зберігати гуманні цінності залежить розвиток суспільства і майбутнє всього людства.

Література

1. Гаврилюк О. К. Людина і суспільство в умовах глобалізації. – Київ: Наукова думка, 2020.
2. Кравченко В. В. Соціальні процеси в сучасному світі. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019.
3. Український інститут майбутнього. Аналітичні звіти про виклики XXI століття (офіційний сайт).
4. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». – Київ: Мінекономіки, 2021.

Філінов Матвій Андрійович,
*студент факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
ek25-m.filinov@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович*

ВІДЛУННЯ У ПОРОЖНЕЧІ: ЛЮДИНА ТА ВСЕСВІТ У XXI СТОЛІТТІ

Протягом тисячоліть зоряне небо було для людства мовчазним співрозмовником. Наші предки населяли його богами, навігатори шукали в ньому шлях додому, а філософи – відповіді на питання буття. Проте XXI століття докорінно змінило парадигму цих стосунків. Сьогодні Всесвіт перестав бути

лише декорацією для земної драми; він перетворюється на нову площину людського існування, поєднуючи в собі наші найбільші надії та найглибші страхи.

Головна зміна ХХІ століття – це перехід від пасивного спостереження до активної дії. Якщо ХХ століття було епохою "перших кроків" (супутник, Гагарін, Армстронг), то ХХІ століття стало епохою прагматичної експансії.

Завдяки приватним компаніям, таким як SpaceX, космос втратив свою елітарну недосяжність. Ми більше не питаємо: «Чи можливо полетіти на Марс?», ми обговорюємо логістику, вартість квитка і терраформування. Всесвіт стає ресурсною базою – місцем для видобутку корисних копалин на астероїдах, розміщення супутникового інтернету та потенційного "запасного аеродрому" для людства. Ця зміна позбавляє космос сакральності, але натомість дарує нам відчуття могутності: ми більше не діти, що дивляться на зірки, ми – інженери, що будують до них сходи.

Технологічний стрибок, зокрема запуск телескопа «Джеймс Вебб», дозволив нам зазирнути в "дитинство" Всесвіту. У ХХІ столітті ми отримали можливість бачити галактики, що сформувалися одразу після Великого вибуху.

Це породило новий психологічний феномен: усвідомлення глибокого часу. Ми дивимося на знімки туманностей і розуміємо, що самі складаємося з того ж зоряного пилу, який бачимо на екранах. Наука ХХІ століття не віддаляє нас від космосу сухими формулами, а навпаки – доводить нашу фізичну, атомну спорідненість з ним. «Ми – це спосіб Всесвіту пізнати самого себе», – слова Карла Сагана сьогодні звучать актуальніше, ніж будь-коли, адже тепер Всесвіт «дивиться» на себе через лінзи наших надсучасних приладів.

Парадокс самотності та «Темний ліс». Однак, чим глибше ми вдивляємося у темряву, тим гучнішою стає тиша. У ХХІ столітті парадокс Фермі («Якщо інопланетяни існують, то де вони?») став джерелом екзистенційної тривоги. Ми прослуховуємо радіосигнали, шукаємо біомаркери на екзопланетах, але Всесвіт мовчить.

Це породжує специфічне для нашого часу почуття –космічну самотність. На тлі глобальної цифровізації, де на Землі ми всі гіперпов'язані мережами, мовчання космосу здається оглушливим. Це змушує нас переосмислити цінність життя. Можливо, ми – єдина іскра розуму в радіусі мільйонів світлових років. Це покладає на людину ХХІ століття колосальну відповідальність: не просто вижити, а зберегти вогонь свідомості у холодній ентропії Всесвіту.

Погляд назад Парадоксально, але прагнення в космос змусило нас по-новому поглянути на Землю. У ХХІ столітті, в епоху кліматичних криз, фотографії Землі з орбіти викликають не стільки гордість, скільки тривогу.

Астронавти описують це як «ефект огляду» (Overview Effect) – когнітивний зсув, коли кордони держав зникають, і планета сприймається як єдиний, крихкий організм, що летить у порожнечі. Людина ХХІ століття розуміє: Марс – це мрія, але Земля – це дім, який не має аналогів. Космічні технології тепер служать не тільки для експансії, а й для моніторингу клімату, лісів та океанів. Всесвіт вчить нас цінувати оазу, в якій ми живемо.

Людина та Всесвіт у ХХІ столітті – це історія про дорослішання. Ми втратили наївну віру в те, що ми є центром світобудови, але здобули інструменти, щоб стати її активними творцями. Ми стоїмо на порозі ери, де межа між «земним» і «космічним» остаточно зітреться. І, можливо, головне завдання людини у цьому столітті – не просто підкорити космос, а знайти в ньому своє місце, не втративши при цьому людяності.

Ми – зоряний пил, який навчився мріяти, будувати ракети та боятися власної тіні, і саме цей коктейль емоцій та розуму робить наш діалог із Всесвітом таким захопливим.

Література

1. Горбатюк Т.В., Лук'янець В.С., Самарський А.Ю., Чекаль Л.А. Людина, наука, техніка: світоглядний аспект. К: «Міленіум». 2017. 317 с.
2. Сторожук С. В., Матвієнко І. С., Горбатюк Т. В. Проблеми і перспективи сучасного меґасуспільства в контексті гуманітарного дискурсу К.: Міленіум. 2020. 209 с

3. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Людина і багатовимірність її світів (до 60-річчя кафедри філософії НУБІП України). К. 2017. 317 с.

4. Горбатюк Т.В., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Самарський А.Ю. Світ як транзитне мегасуспільство: цивілізаційний, культурний, науковий виміри. - Київ: «Медінформ», 2016. 408 с.

Корінчук Мар'яна Віталіївна,
студентка факультету
інформаційних технологій,
спеціальність «Комп'ютерні науки»
tt23-m.korinchuk@nubip.edu.ua
викладач-консультант:
Горбатюк Тарас Віталійович

МАШИННИЙ ІНТЕЛЕКТ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ

Однією з фундаментальних складових сучасного штучного інтелекту є машинний інтелект – здатність машин виконувати завдання, що вимагають моделювання мислення, адаптації та аналізу даних. Питання про те, чи може машина мислити залишається ключовим як у технічних, так і в філософських дискусіях. Саме тому дослідження моделей інтелекту, запропонованих Аланом Тюрінгом, є актуальним для розуміння сучасних підходів до штучного інтелекту.

Основні концепції машинного інтелекту, закладені Аланом Тюрінгом, їх теоретичне значення та вплив на створення сучасних інтелектуальних систем.

Поняття машинного інтелекту бере початок із робіт Алана Тюрінга, який першим поставив питання: чи можуть машини мислити? Замість філософських визначень він запропонував практичний підхід, який ґрунтується на оцінці поведінки системи, а не її внутрішньої свідомості.

Теоретична модель Тюрінга описує будь-який алгоритм як послідовність операцій на нескінченній стрічці. Її значення полягає у тому, що вона: визначає межі обчислюваності; закладає принцип універсального комп'ютера; показує, що деякі задачі принципово нерозв'язні (проблема зупинки).

Тюрінг довів, що одна машина може імітувати будь-яку іншу машину, якщо отримує її опис. Це стало прообразом сучасних комп'ютерів і основою для створення мов програмування.

Тюрінг не давав визначення свідомості, але вважав, що складні системи можуть мати функціональні аналоги емоцій – мотивацію, інтерес, уникнення помилок. Це передбачило появу сучасних моделей мотиваційних агентів та підкріплювального навчання.

Тюрінг вважав, що справжній інтелект полягає в навчанні. Його ідеї стали основою: нейронних мереж; еволюційних алгоритмів; адаптивних систем.

Концепції машинного інтелекту, сформульовані Аланом Тюрінгом, стали фундаментом сучасного штучного інтелекту. Його модель універсальної машини, поведінковий критерій мислення та ідеї навчальних систем створили теоретичні основи, на яких сьогодні працюють інтелектуальні технології. Розуміння цих концепцій дозволяє оцінити межі, можливості та перспективи розвитку штучного інтелекту.

Література

1. Turing A. M. Computing Machinery and Intelligence // Mind. – 1950. – Vol. 59. – P. 433–460.
2. Copeland, B. The Essential Turing. – Oxford University Press, 2004. – 592 p.
3. Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. – Pearson, 2021. – 1136 p.

ЗМІСТ

<i>Макогон Володимир Костянтинович</i> ЛЮДИНА ТА СВІТ ХХІ СТОЛІТТЯ	3
<i>Пилушенко Євгеній Олександрович</i> ТЕХНОЛОГІЧНІ ІМПЛАНТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ	5
<i>Клімов Микита Сергійович,</i> ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ГОРИЗОНТ ЧИ ФІЛОСОФСЬКА УТОПІЯ?	8
<i>Габро Назар Володимирович,</i> МАШИННИЙ ІНТЕЛЕКТ АЛАНА ТЮРІНГА	11
<i>Безушко Анатолій Олегович,</i> ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ – МОЖЛИВА ЧИ НІ?	14
<i>Віткович Вероніка Ігорівна,</i> БІОХАКІНГ ЯК ФЕНОМЕН СЬОГОДЕННЯ	16
<i>Чудік Микола Сергійович,</i> ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ МОЖЛИВА ЧИ НІ?	18
<i>Остроушко Софія Павлівна,</i> ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ: МОЖЛИВА ЧИ НІ? АКТУАЛІЗАЦІЯ ДИСКУРСУ	20
<i>Мишко Інна Іванівна</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	21
<i>Тищенко Максим Володимирович,</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. СВІТОГЛЯДНИЙ АСПЕКТ	23
<i>Грицюк Дарія Олександрівна</i> ПРОЕКТ СТВОРЕННЯ СУПЕРІНТЕЛЕКТУ РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	27
<i>Ісаков Стівен,</i> ГЕНЕРАТИВНИЙ ІНТЕЛЕКТ	28

Дудіна Євгенія Костянтинівна РИЗИКИ РОЗВИТКУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	29
Сидоренко Артем Олегович, ГЕННА ІНЖЕНЕРІЯ ЯК ФЕНОМЕН МОЛЕКУЛЯРНОЇ БІОЛОГІЇ	32
Костів Юрій Іванович, БІОХАКІНГ ЯК ФЕНОМЕН СЬОГОДЕННЯ	34
Пелих Діана Олександрівна ШТУЧНА СВІДОМІСТЬ: МОЖЛИВА ЧИ НІ? ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ	36
Батан Наталія Вікторівна, ЛЮДИНА І СВІТ ХХІ СТОЛІТТЯ – ПОГЛЯД В МАЙБУТНЄ	38
Філінов Матвій Андрійович ВІДЛУННЯ У ПОРОЖНЕЧІ: ЛЮДИНА ТА ВСЕСВІТ У ХХІ СТОЛІТТІ	39
Корінчук Мар'яна Віталіївна МАШИННИЙ ІНТЕЛЕКТ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА СУЧАСНІ ПІДХОДИ	42